

Nem formálisan

A legutóbbi években rendszeressé vált már, hogy az állami és szakszervezeti vezetők időről időre találkoznak: kicserélik véleményüket, tapasztalataikat a lakosság élet- és munkakörülményeiről, a gondokról, a nehézségekről s még inkább a tervekről, az előttünk álló feladatokról. Különösen gyümölcsöző ez a párbeszéd 1976 óta, amikor is az együttműködés tartalmát és kereteit megállapodásban rögzítette a Minisztertanács és a Szakszervezetek Országos Tanácsa. A közös munkát pedig nagyon is a gyakorlati haszon érdekében, konkrét célok megvalósításáért fejlesztik azóta is. Bővítve, gazdagítva az együttműködést nem csupán a legfelsőbb fórumokon, hanem minden olyan szinten, ahol a tartalmi kapcsolat konkrét, kézzelfogható eredményekkel járhat. Minden olyan területen, ahol a szakszervezeti mozgalom támogatni, segíteni tudja az államigazgatás munkáját a népgazdasági és a helyi tervek megvalósításában.

A közélet

demokratizmusáért

A kormány tanácsi hivatala, valamint a SZOT irányelveinek alapján hat évvel ezelőtt kötött megállapodást a fővárosi tanács és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa is, közösen keresve annak lehetőségeit, hogy a fővárost érintő fejlesztési kérdésekben és általában a fővárosban élők mindennapi gondjainak megoldásában hogyan tudnak közösen munkálkodni. Ez az együttműködés mindenekelőtt a közélet demokratizmusát hivatott elősegíteni, hiszen nincs olyan terület Budapest életének, ahol a szakszervezetek ne tolmácsolhatnák és képviselhetnék a dolgozók, a lakosság véleményét, javaslatait.

S hogy nem valamiféle merev s csupán papírra fektetett közös munkáról van szó, nem olyan tapasztalatcseréről, amely — lévén a célok közösek s azonosak — csak formális beleszólást, véleményezési lehetőséget enged a szakszervezeteknek, azt bizonyítja mindenekelőtt az az értékelés, amelyet az együttműködés eddigi tapasztalatairól készítettek a közelmúltban.

Sokan a szakszervezetek önállóságát féltik az ilyen folyamatos párbeszédétől. Féltik a dolgozók érdekvédelmi képviseletét, önálló véleményalkotó lehetőségét, a fórumot, ahol annak hangot is adhatnak, mondván: mindez csak újabb alkalom és lehetőség arra, hogy a „hivatalos álláspontot” megmagyarázzák. Érdeme ezért egyetlen mondat erejéig elidőznünk e kérdésnél, s megállapítani: mind a régebbi, mind pedig a közelmúltban megújított megállapodás kimondja: minden kérdésnél figyelembe veszik, hogy a két testület **önálló**. A közös munka így elősegíti a szakszervezetek hatás- és jogkörének érvényesülését, azzal is, hogy fokozott társadalmi ellenőrzéssel kíséri figyelemmel az államigazgatási munkát, kezdve a tervek kidolgozásától az ügyintézés ellenőrzéséig. A fővárosi tanács a jövőben fokozottabban kíván építeni a szakszervezet erőforrásaira, s a szervezett dolgozók fórumait is felhasználja arra, hogy a fővárost érintő kérdésekben tájékoztassa a lakosságot. Lehetőséget kínál ez egyúttal arra is, hogy az állami irányítás hatékonyabbá válhasson.

Az együttműködés még akkor sem tűnik feleslegesnek, ha tudjuk: a tanácsstagokat törvény kötelezi a rendszeres beszámolóra, a választók véleményének, javaslatának meghallgatására, továbbítására. Ez igaz. Ám tanúi lehetünk annak is, hogy a tanácsstagi beszámolók még nem váltak teljeskörűen a közélet demokratikus fórumaivá. A szakszervezetekkel való együttműködés persze nem helyettesítheti s nem is kívánja helyettesíteni e fórumokat. Inkább sajátos eszközeivel segítheti s kiegészítheti ezt a munkát.

Együtt a fővárosért

S hogy mindez nemcsak papirosigazság, arra álljon itt néhány példa arról, milyen eredményekkel is járt a legutóbbi hat évben a közös munka.

Mindenekelőtt a főváros fejlesztésével, a dolgozók érdekvédelmével, a lakosság élet- és munkakörülményeivel, a társadalmi ellenőrzéssel kapcsolatos kérdésekben kérték ki és továbbították a szakszervezetek a lakosság véleményét. Fővárosi szinten tette ezt a Szakszervezetek Budapesti Bizottság, bár szakmaközi bizottságok testületei is; a kerületi tanácsokkal közösen oldottak meg jó néhány helyi feladatot.

A legutóbbi években a tervezéssel, főként pedig a lakásépítéssel és -elosztással, a munkaerő-gazdálkodással, az egészségügyi és szociálpolitikával, valamint az áruellátással kapcsolatos kérdések foglalkoztatták a legtöbbet a lakosságot, s ezek a kér-

dések kerültek a legtöbbször napi-rendre a két szervezet tanácskozásain is.

Elsőként kell megemlíteni a főváros fejlesztési terveinek kidolgozását. Aligha kell külön is indokolni, mennyire fontos, hogy akár annak idején az V., akár 1981-ben a VI. ötéves terv ismertetése a lakosság körében mennyire fontos volt; hiszen a fővárosban élőknek állampolgári joga, hogy megismerkedhessen azzal, hogyan merre is fejlődik a következő években lakóhelye. De fontos azért is, mert a tények ismerete, a véleményezés joga egyik feltétele annak, hogy a tervek valóban pontosan meg is valósuljanak. A Szakszervezetek Budapesti Tanácsa — bevonva e munkába a szakszervezeti apparátust, a szakmaközi bizottságokat — ennek megfelelően nemcsak egyszerűen jóváhagyta a kész terveket, hanem a kimunkálásukban is aktívan részt vett. E tervek legsúlyosabb gondja — mint ismeretes — a fővárosi lakáshelyzet volt s maradt. A szakszervezetek ezért is támogatták a múltban, s támogatják a jövőben is a vállalati támogatással, a lakásépítő szövetkezetek segítségével épülő telepszerű munkáslakások létrehozását. S ha már lakásokról esik szó, érdemes megemlítenünk: részt vett a szakszervezet a lakásrendelet és irányelv előkészítésében is, mint ahogy a végrehajtását is figyelemmel kíséri.

A másik — a lakosság hangulatát, életkörülményeit befolyásoló — jelentős kérdéskör a kereskedelem és a szolgáltatások helyzete. Érdemes itt megemlíteni csupán egyetlen adatot: az árak, a kereskedelem és a szolgáltatás ellenőrzésében kétezer aktívista közreműködésével vett részt a szakszervezet. S az adat önmagában mutatja a segítség mértékét is.

Bizonyos, hogy a szakszervezetek közreműködése nélkül is gazdagodna új létesítményekkel a főváros. Hiszen a nehéz gazdasági helyzet ellenére minden évben adtak át új, a közösséget szolgáló épületeket Budapesten. Hogy mégis miért előnyös a szakszervezetek közreműködése? Mind a metró, mind a szeméttételező mű, mind pedig a Budapest Sportcsarnok (hogy csak három nagyberuházást említsünk az utóbbi évekből) határidőre s a költségeken belül való elkészülése nagymértékben köszönhető a szakszervezet kezdeményezéseinek, azoknak a szocialista szerződéseknak, vállalásoknak, amelyek a felhívások nyomán megszülettek.

A kiterjedt tanácsi-szakszervezeti együttműködés egyik legfontosabb területe a szociális gondoskodás volt. A legutóbbi években s a jövőben sem nyílik arra lehetőség, hogy csupán állami forrásokból jelentősen bővítsük a szociális ellátást, bár a tervek szerint ez a terület ezután sem szenvedhet hátrányt semmiben. Itt is szükség van azonban a társadalmi összefogásra az előrelépéshez: nos, az V. ötéves tervben a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa egymillió forinttal támogatta csupán az öregek napközi otthonainak hálózatát, s e feladat továbbra is egyik központi tevékenységi területe lesz.

Élő kapcsolat

Mindezek a példák — még ha vázlatosak is — bizonyítják: a közös gondolkodás és cselekvés nem merül ki abban, hogy a két testület „szakembert cserél” egy-egy ülés erejéig. Rendszeressé, élővé vált a napi kapcsolat. Ám mindez nem jelenti azt, hogy ne lennének még formális oldalai az együttműködésnek. Főként ami a főváros tervezését, fejlesztését illeti, van még mit javítani az apparátusok munkáján. S bár a szakmaközi bizottságok, valamint a kerületi tanácsok együttműködése kedvezően alakult, annak színvonala kerületenként nagyon is eltérő. A munka még meglévő fogyatékosait jelzi, hogy a 22 kerületből mindössze 16-ban kötöttek megállapodást e testületek. E megállapodások egy része is formális maradt, az együttműködés értékelésére, az utólagos ellenőrzésre, a tapasztalatok összegzésére pedig csupán négy kerületben tértek vissza.

Az utóbbi hat évet értékelve — az említett gondok ellenére — joggal állapítható meg az értékelés: az együttműködés minőségileg fejlődött, erősödött. S a közös munka tartalma és módszerei jól szolgálták a főváros s az itt élők érdekeit. Az együttműködés a jövőben változatlanul átfogja majd Budapest életének minden területét, s kiindulva a nehéz gazdasági helyzetből, azt tűzi ki legfontosabb céljául, hogy a meglévő erőforrások koncentráltan és hatékonyan használják fel mind ott, ahol arra a legnagyobb szükség van. Kell-e külön hangsúlyozni: e cél eléréséhez minden eddiginél nagyobb szükség van a lakosság még szélesebb körű bevonására, véleményének, javaslatának hasznosítására. S ebben igen nagy szerepet játszhat továbbra is a fővárosi tanács, valamint a szakszervezetek együttműködése.

Friss Róbert